

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1900. Första Kammaren. N:o 14.

Onsdagen den 28 februari.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Herr statsrådet *Dyrssen* aflemnade Kongl. Maj:ts nedannämnda nådiga propositioner till Riksdagen:

- 1:o) angående ändring i grunderna för pensionering af löntagare vid flottans läkarestat;
 - 2:o) angående inqvarteringsbidrag åt flottans läkare; och
 - 3:o) angående pension å allmänna indragningsstaten åt underlöjtnanten i flottans reserv J. Å. S. Lagerström.
-

Justerades protokollet för den 21 i denna månad.

Upplästes och godkändes statsutskottets förslag till Riksdagens skrifvelse n:o 10, till fullmäktige i riksgäldskontoret, angående riksgäldskontorets förvaltning under den tid, som förflutit sedan ansvarsfrihet senast tillerkändes fullmäktige i nämnda kontor.

Anmälades och bordlades:

- bevillningsutskottets betänkande n:o 9, i anledning af väckt motion om revision af förordningen angående stämpelafgiften; äfvensom lagutskottets utlåtanden:
- n:o 17, i anledning af väckta motioner om ändring i 117 § skiftesstadgan;
 - n:o 18, i anledning af väckt motion angående tillägg till § 17 i förordningen om kommunalstyrelse på landet; och
 - n:o 19, i anledning af väckt motion angående ändrad lydelse af § 36 i förordningen om landsting.
-

Föredrogos, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran bankoutskottets nästlidne dag bordlagda memorial n:is 5—11 äfvensom lagutskottets samma dag bordlagda utlåtanden n:is 14—16.

*Om restitu-
tion af erlagd
tullafgift i
visst fall.*

Föredros å nyo bevillningsutskottets den 24 och 27 innevarande månad bordlagda betänkande n:o 8, i anledning af väckt motion om restitution af erlagd tull vid export af sammanmalet rågmjöl.

Herr Åkerman: Jag är visserligen ingalunda så förmäten, att jag tror mig kunna genom mitt anförande på något sätt verka ändring i bevillningsutskottets förslag. Men jag vill det oaktadt icke, att detta betänkande skall förekomma i kammaren, utan att någon anmärkning deremot göres. För min del finner jag nemligen högst anmärkningsvärdt, att bevillningsutskottet, på samma gång det medgifver, att den föreslagna restitutionen kunde vara landet till fromma, ändock afstyrker motionärens förslag utan att, såvidt jag kan begripa, därför uppgifva något sakligt skäl. Ty såsom sådant kan man väl icke gerna anse hvad utskottet anför såsom skäl, då det säger, att det anser sig »med anledning af de olägenheter, som rubbningar i nu gällande tullagstiftning rörande spanmål kunna medföra, icke böra tillstyrka bifall till ifrågavarande förslag». Hvad är det väl för rubbning i gällande tullagstiftning, som här är i fråga? Jo — åtminstone så vidt man af betänkandet kan finna — ingen annan än den, att embetsverkens förslag skulle godkännas, och sålunda ett ringa tillägg göras till tulltaxeunderrättelserna, som skulle få ett moment B till det nuvarande tredje stycket i § 9. Det lilla tillägg, som här föreslagits, går ju blott ut på, att det skall blifva möjligt att vid utförel af sammanmalet rågmjöl återfå tull, som erlagts för motsvarande kvantitet utländsk spanmål, efter beräkning att 98 kilogram mjöl motsvara 100 kilogram råg. Detta är ju ingen ändring i tullagstiftningen, utan helt enkelt ett litet tillägg till tulltaxeunderrättelserna, hvilket ju icke kan göra någon något för när. Hvarken staten eller någon enskild kan derpå förlora det allra ringaste, och det synes väl då vara skäl, att man för en visserligen i somligas ögon obetydlig, men dock af alla erkänd fördel bereder våra kustqvarnar den åsyftade möjligheten genom en liten ändring i tulltaxeunderrättelserna.

Jag kan icke annat än beklaga, att man allt fortfarande här i landet fäster så litet afseende vid möjligheten att öka vår export. Vi hade år 1896 en utmärkt handelsbalans. Sedan dess har vår handelsbalans försämrats år från år, och mer än något annat har denna omständighet bidragit till att vi haft så dyra penningar i landet. Vore här fråga om att göra, om också endast en ringa, uppoffring för att få en tillökning i exporten, hade man ju att taga i öfvervägande, om den fördel, som kunde vinnas, ej blott fullt motvägde, utan äfven öfverträffade uppoffringen. Men här kan icke blifva tal om någon uppoffring. Och bör man ej då med glädje omfatta tillfället att få den tillökning i exporten, hvartill utsigt här gifves, äfven om mängden ej tror, att den skall blifva så betydlig?

Det är mot detta, att man konsekvent sätter sig emot alla möjligheter att öka vår export, som jag velat taga till orda. Det vore önskligt, att man sökte följa Tysklands föredöme genom att sörja för, icke blott att vår industri medelst tullar skyddas från oskäligen utländsk täflan inom landet, utan äfven att vi kunna förtjena på att arbeta för andra. Här ställes i utsigt att dela med Tyskland den förtjenst, som kan beredas genom mjölexport på Finland. Att vinna detta resultat hade ej varit annat än godt.

Jag skall emellertid, som jag redan antydt, ej framställa något yrkande mot ett enhälligt utskott, utan har jag blott velat i korthet uttala min åsigt i denna fråga.

Herr af Burén: Jag har visserligen varit med om beslutet i bevillningsutskottet. Men frågan har inom utskottet undergått förberedande behandling på annan afdelning, än jag tillhör. Och då jag för min del gerna skulle se, om motionärens förslag kunde vinna Riksdagens godkännande, vill jag instämma med den föregående talaren och yrka bifall till motionen.

Herr af Burén yttrade vidare: Sedan min uppmärksamhet blifvit af sekreteraren fäst derpå, att motionen, så som den är affattad, icke kan af Riksdagen bifallas, anhåller jag att få yrka återremiss.

Herr Cavalli: Utan att vidare uttala mig om den siste talarens förfaringsätt att i utskottet instämma i dess betänkande utan någon reservation deremot och här i kammaren yrka först bifall till den af utskottet afstyrkta motionen och, sedan uppmärksamheten fästs på att detta af formella skäl ej är möjligt, återremiss, ber jag dock att få säga, att det väl ändå torde vara skäl att egna mera omsorg än så åt en sak, med hvilken man har att taga befattning. Under de dagar, som förflutit, sedan ärendet behandlades af utskottet, har ju intet mellankommit, som kan motivera ett dylikt omslag i åsigt. Den omständigheten, att frågan varit föremål för preliminärt skärskådande på en utskottsafdelning, till hvilken talaren ej hör, kan väl ej vara någon nöjaktig förklaringsgrund, och det talas för öfrigt alldeles för mycket om afdelningarna i utskotten. Ett utlåtande afgifves ju icke af en afdelning, utan af utskottet i dess helhet.

Men det var icke den nu berörda episoden, som uppkallade mig. Det var den förste ärade talarens yttrande, att utskottet i sin motivering icke anfört något sakligt skäl, då han dertill icke kunde räkna, att utskottet förklarar sig anse, att man icke borde göra någon ändring i gällande tullagstiftning rörande spanmål, enär detta kunde medföra olägenhet. Ja, det är sant, att denna del af motiveringen är ganska kort. Men i motiveringen böra inbegripas ej allenast de få rader, hvarmed utskottet afslutat sitt betänkande, utan äfven alla de handlingar, som utskottet omförmålt och återgifvit. Af dessa framgår ju tydligt sakens läge. Ett eller flera qvarnbolag hafva hos Kongl. Maj:t gjort framställning om medgifvande af sådan restitution, hvarom nu är fråga. Regeringen har öfver framställningen hört kommerskollegium och generaltullstyrelsen, hvilka afgifvit ett förslag till frå-

Om restitution af erlagd tullafgift i visst fall.
(Forts.)

Om restitu-
tion af erlagd
tullafgift i
visst fall.
(Forts.)

gans lösning, som här återopats af chefen för ett af nämnda embetsverk. Men det har förekommit någonting utöfver detta: ett Kongl. Maj:ts beslut af innehåll, att Kongl. Maj:t funnit den gjorda framställningen icke föranleda någon vidare Kongl. Maj:ts åtgärd. Det uppgjorda förslaget har sålunda förevarit i högre instans och der ej vunnit godkännande. Utskottet har därför ställt sig afvisande, och jag tror, att det kan med skäl ifrågasättas, huruvida Riksdagen i ärendets så beskaffade skick bör genomföra ändring. Jag vågar nemligen som min åsigt uttala, att i en fråga af sådan art som den förevarande, med hänsyn till dess inverkan, icke på tulltaxan — ty inverkan på den är ringa —, men på administrativa förhållanden, på den kontroll, som åligger administrativ myndighet, ändring icke torde böra vidtagas annat än under medverkan från regeringen.

Jag har med dessa ord velat angifva de skäl, som varit för utskottet bestämmande. För min del skulle jag icke hafva mycket emot, att frågan i annat läge blefve annorlunda afgjord, men i dess nuvarande läge yrkar jag bifall till utskottets hemställan.

Sedan öfverläggningen ansetts härmed slutad, gjorde herr talmanen jemlikt de yrkanden, som derunder framstälts, propositioner, först på bifall till hvad utskottet i förevarande betänkande hemställt och vidare derpå att betänkandet skulle visas åter till utskottet, samt förklarade sig finna den förra propositionen, hvilken förnyades, vara med öfvervägande ja besvarad.

Votering begärdes, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller hvad bevillningsutskottet hemställt i sitt betänkande n:o 8, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, visas betänkandet åter till utskottet.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—51;

Nej—42.

Föredrogs å nyo och företogs punktvis till afgörande lagutskottets den 24 och 27 innevarande februari bordlagda utlåtande n:o 13, i

anledning af *dels* justitieombudsmannens framställning om åtgärder för större skyndsamhet beträffande för brott häktade personers inställande för domstol samt en i liknande syfte afgifven motion, *dels* ock väckt motion om sådan ändring i gällande strafflagstiftning, att den tid, hvarunder tilltalad person suttit häktad, må kunna tillgodoräknas honom vid utmätande af straff.

Punkten 1.

Herr Dickson: Den nu föredragna punkten tyckes mig vara egnad att ingifva betänkligheter, som jag skall be att i korthet få framställa.

I justitieombudsmannens framställning, som återgifves på sidan 2 i lagutskottets utlåtande, säges, att den, som här i riket för brott häktas, icke åtnjuter den i andra länders lagar stadgade förmånen att nästan omedelbart efter häktningen inställas för en domare. Och längre ned i samma framställning drages den slutsats, att det måste vara af synnerlig vikt, att domstolen så snart som möjligt sättes i tillfälle att pröfva häkningsåtgärdens laglighet. Det redogöres icke för, i hvilka länders lagar det skall vara stadgad så, som justitieombudsmannen säger. Jag känner nu icke flera, men jag vet, att i England den häktade visserligen snart ställes inför en domare, som dömer öfver häkningsåtgärden. Med inställandet inför domstolen, som skall döma i saken, dröjer man dock, tills bevisningsmaterialet hunnit samlas och ordnas, så att det kan framläggas för domstolen i bästa möjliga form, för att det skall kunna pröfvas enklast, bäst och snabbast. Här åter är meningen, att inställandet skall ske inför samma domstol, som skall taga befattning med målet och döma. Då undanskjutes ju emellertid den förberedande behandlingen, som är af så stort värde för målets utredning och slutliga afdömande på rättvist sätt.

Af justitieombudsmannens framställning inhemtas, att Kongl. Maj:t år 1886 framlade ett förslag om vissa förändringar i sättet för ransakning i brottmål. Der förkortades tiden för den häktades inställande inför domstolen, men der föreslogos också åtskilliga åtgärder, egnade att befordra framläggandet af bevismaterialet i en ordnad form. Åklagaren lemnades en viss tid, under hvilken han kunde inhemta upplysningar och anställa förhör. Under tiden skulle den tilltalade sitta häktad, men Konungens befallningshafvande skulle kunna lösgifva honom under vissa förhållanden. Detta förslag bifölls af Första Kammaren, men afslogs af Andra Kammaren. När man läser protokollet från Andra Kammarens förhandlingar derom, är det knappt möjligt att göra sig klart, hvarför det afslogs der. Jag tycker, att skälen äro synnerligen svaga.

Alltnog emellertid, nu vill man taga upp en del af denna fråga. Man vill förkorta tiden för den häktades inställande inför domstolen, men utan att samtidigt se till, att bevismaterialet skall kunna framläggas i en lämplig form. Det enda, som säges derom, är hvad som förekommer öfverst på sidan 22. Men hvad som der säges afser naturligen endast de städer, der det finnes poliskammare. För öfrigt

Om åtgärder för påskyndande af häktade personers inställelse för domstol.

*Om åtgärder
för påskyn-
dande af
häktade per-
soners in-
ställelse för
domstol.
(Forts.)*

tänker sig lagutskottet, att den häktade skall kunna inställas för domstolen, i stad inom 4 dagar och på landet inom 14 dagar från det anmälan om häktningen ingått. Men i hvilket skick kommer målet då fram? Om åklagaren har 3 dagar på sig i stad för att på den fjerde vara färdig, hinner han väl knappt anskaffa prestbevis, om ej den tilltalade bor i staden. Att inhemta fullständiga upplysningar och anskaffa vittnen skall ej kunna medhinnas. Åklagaren måste därför begära uppskof för sådant ändamål. Så skjutes målet upp, och om detta är någon vinst för den tilltalade, är minst sagdt tviifelaktigt. På landet är afven 14 dagar väl kort tid. Under nuvarande förhållanden kan det väl ej vara meningen, att en domstol skall utsätta ny ransakning för hvarje gång en person häktas. För att spara domaren tid och staten kostnader för resor tagas flera häktade på en gång. Hädanefter skulle domaren nödgas hålla ransakning hvar fjortonde dag i stället för nu hvar tredje vecka. Om målet sålunda skulle komma till domstolen i outredt skick, föranleddes deraf blott uppskof. Och utom att detta icke lände till någon vinst för den tilltalade, blefve det ganska betungande för en domare på landet att hålla ransakning hvar fjortonde dag, jemte det han hade att hålla sina ordinarie tingssammanträden. Endast undantagsvis bo ju våra domare på de ställen, der ransakningshäkten finnas. De måste därför merendels företaga resor för ransakningars hållande. Dessa resor taga tid, som behöfves för utarbetande af domböcker och protokoll från tingssammanträdena.

Jag kan ej se, att förslaget är väl afvägdt. Dess brist är, att det vill lösa frågan alldeles för sig, utan att taga hänsyn till, huru målet bör behandlas, innan det kommer inför domstolen. Jag är visst icke den, som icke skulle gerna se, att förhållandena inom vår kriminalprocess kunde bättre ordnas. Men jag tror, att man, om man vill ordna dem på bästa sätt, måste taga frågorna systematiskt och icke får inskränka sig till att här och der göra en liten förändring, som ej passar in i systemet. Jag har försökt att angifva de betänkligheter, som jag hyser. De äro af den beskaffenhet, att jag ber att få yrka afslag på utskottets hemställan i förevarande punkt.

Herr Trygger: Efter den siste ärade talarens anförande skulle det, strängt taget, vara onödigt för mig att yttra mig i förevarande fråga. Men jag har några synpunkter att lägga till dem, som han framställt.

För att kunna förstå denna frågas innebörd måste man hafva klart för sig, huru vår straffprocess inrättades genom 1734 års lag, i hvilken sedermera gjorts åtskilliga partiella förändringar. Med afseende å de gröfre brotten gälde då, att processen vid underrätten i sjelfva verket icke var någonting annat än en förundersökning. Och just därför, att sjelfva underrättsprocessen var en förundersökning, var man dispenserad från behöfvet att låta förundersökning verkställas genom de administrativa myndigheterna. Att processen vid underrätten i gröfre brottmål var blott en förundersökning, visar sig deraf, att samtliga dessa mål skulle underställas hofrättens pröfning

alldeles oberoende af huruvida någon af parterna var missnöjd eller ej. Underrätten samlade bevismaterialet. När allt var färdigt, meddelade visserligen underrätten dom, men underrättens dom var i sin realitet endast ett förslag till dom. Saken gick till hofrätten, som dömde. Och sedermera stod det öppet endast för den tilltalade, men ej för åklagaren, att klaga hos Kongl. Maj:t. Nu har detta förändrats. Mål af underställningsnatur, som förut utgjorde ett betydande antal, äro numera ytterst få. Det är endast i sällsynta undantagsfall, som mål skola underställas från underrätt till hofrätt. Underställningsproceduren har följaktligen fått en helt annan praktisk betydelse. Vidare har den grundsats gjort sig gällande hos oss, att, om åklagaren klagat i öfverrätt, öfverrätten, äfven om den finner, att underrätten dömt den tilltalade för strängt, icke eger ändra domen till den tilltalades förmån, enär klagan ej förts af den tilltalade.

Så länge vi för den stora massan af ifrågavarande brottmål hade underställningsförfarandet, kunde öfverrätten tydligen ändra underrättens utslag till den tilltalades fördel såväl som till hans nackdel, alldeles oberoende af huruvida han sjelf klagat eller icke. Numera åter, då underställningsförfarandet inträder endast i några undantagsfall, kunna herrarne lätt finna, att det måste vara af ofantligt stor betydelse, att ransakningen vid underrätten blir fullständig, och för att ransakningen vid underrätten skall blifva fullständig, är det af behovet påkalladt, att det sker en förundersökning, innan saken kommer fram till underrätten. Ty endast genom en planmessig förundersökning af polismyndighet eller åklagare blir ransakningsdomaren i tillfälle att göra upp en plan för sin ransakning, och först genom uppgörandet af en dylik plan får man fullständiga garantier för ransakningens bedrifvande på lämpligaste sätt. Det är lika mycket i den tilltalades som i statens intresse, som man framställt fordringar på en sådan förundersökning. Nu har, åtminstone på vissa ställen, den praxis börjat utbilda sig, att man gjort denna förundersökning tillräckligt fullständig, och detta har i sin ordning föranlett dertill, att remitterandet af målen till domstolen blifvit fördröjdt. Det är just för att råda bot på detta förhållande — att en häktad först efter förloppet af en enligt lagutskottets åsigt allt för lång tid får häkningsfrågan pröfvad af domstolen — som förevarande motion blifvit tillstyrkt af lagutskottet.

För min del är jag visserligen ense med utskottet deri, att man måste se till, att den häktade eger tillfälle att så snart som möjligt få häkningsåtgärdens befogenhet pröfvad af domstol. Men hvad jag strängt håller på, det är att man icke skall göra detta på det sätt, som lagutskottet, enligt hvad dess motivering utvisar, tänkt sig saken. Man skall nemligen icke göra detta på det sättet, att man knappar af på förundersökningen — ty den är behöflig af skäl, som jag nyss nämnde — utan man får se till att göra det på annat sätt — på hvilket behöfver jag icke nu närmare angifva.

För öfrigt måste jag säga, att både justitieombudsmannen, motiönären och lagutskottet tyckas hafva sett det nuvarande tillståndet allt för mycket i svart. Det är visserligen sant, att den tilltalade, som blifvit häktad af polismyndighet eller åklagare, icke kan hos

Om åtgärder för påskyndande af häktade personers in-ställelse för domstol.
(Forts.)

Om åtgärder för påskyndande af häktade personers inställelse för domstol. (Forts.)

domstol klaga öfver denna häktning; härpå har anförts ett prejudikat. Men det är visst icke sant, att han sitter »på nåd och onåd» hos den lägre häktningsmyndigheten. Lagutskottet, justitieombudsmannen och motionären tyckas härvid hafva förbisett en synnerligen vigtig sak, och det är, att vi hafva olika administrativa myndigheter, af hvilka den ena står öfver den andra. Man kan således anmäla saken hos den högre myndigheten, så att om t. ex. en länsman häktat en person, kan denne anmäla saken hos Kongl. Maj:ts befallningshafvande, och denna myndighet eger förordna om hans lösgifvande. Med samma rätt, som länsmannen häktar, lösgifver Kongl. Maj:ts befallningshafvande. Således är det icke så farligt, som man velat göra gällande.

För min del har jag i fråga om den svenska straffprocessen den uppfattningen, som jag gjort gällande, så ofta jag dertill haft tillfälle, att den behöfver reformeras, grundligt reformeras. Men om man nu skrifer till Kongl. Maj:t i en sådan enstaka punkt som denna, skjuta man undan den stora reformen, och samtidigt rifver man ned på ett håll hvad man byggt upp på ett annat. Hvad vi för närvarande sakna i vår straffprocess är fullständiga bestämmelser om förundersökning, beslag, husransakan m. m., öfver hufvud taget åtgärder, som tjena till att förbereda rättgången. Derjemte sakna vi bestämmelser, som garantera, att åtalet följes med tillräcklig kraft och tillräcklig sakkunskap. Vidare sakna vi bestämmelser, som garantera, att försvaret tillgodoses på ordentligt sätt. Det är icke blott på den ena sidan, på statens, som det brister, utan det brister också på den tilltalades sida, i hvad som fordras för en riktig, fullständig och sanningsenlig utredning. Men hvad värre är, vår straffprocess är en produkt af två olika principer, som visst icke alltid lyckats förmedla hvarandra, modifiera hvarandra, utan de stå der alldeles isolerade vid sidan af hvarandra, så att vissa rättsregler äro härledda ur den ena principen och genomförda till den yttersta konsekvensen deraf, under det att andra rättsregler äro härledda ur den andra principen, lika ensidigt genomförd. Jag vill här fästa herrarnes uppmärksamhet på ett synnerligen talande exempel. Vi säga ju, att i straffprocessen skall den materiella sanningen gälla, den skall man söka nå till hvad pris som helst. För att nå den, utgår vår svenska straffprocess från den uppfattningen, att man skall gifva domstolen initiativ — jag lemnar derhän, huruvida detta är det enda sättet eller ens det lämpligaste sättet. Emellertid, man följer den sålunda antagna grundsatsen blott beträffande underrätten; sedan lemnar man helt och hållet denna inquisitionsprincip, så att när saken kommer upp i öfverrätt, tager man en alldeles motsatt princip; der beror det helt och hållet på parterna sjelfva att bevaka sin rätt. Om, såsom jag nyss nämnde, åklagaren, men ej den tilltalade, besvärar sig i hofrätten och denna finner icke blott, att åklagarens klagan är oberättigad, utan rent af att den tilltalade blifvit för hårdt dömd, kan hvarken hofrätten eller Kongl. Maj:t, om målet kommer dit, göra någon ändring, om de än aldrig så väl inse utslagets felaktighet.

Det är således mycket i afseende på vår svenska straffprocess, som fordrade förbättring. Men vilja vi hafva verklig förbättring,

så duger det sannerligen icke, åtminstone så vidt jag förstår, att antaga detta skrifvelseförslag, sådant som lagutskottet nu förordat det samma, och därför anhåller jag, herr greve och talman, om afslag å förevarande punkt i lagutskottets betänkande.

Om åtgärder för påskyndande af häktade personers inställelse för domstol.

(Forts.)

Herr Hasselrot: Alldeles i öfverensstämmelse med de båda ärade talare, som haft ordet i denna fråga, har jag den uppfattning, att en lagstiftning i regeln bör vara fullständigt och konsekvent utförd och afse ett helt fullständigt rättsområde. Det är alldeles otvivelaktigt det lyckligaste och bästa sättet för en fortgång på lagstiftningens väg. Men man behöfde blott höra den siste ärade talaren för att fatta, huru vidlyftigt ett sådant arbete på fullständig omarbetning af vår straffprocess skall blifva. Nu är frågan: är det klokt att i aivaktan på den antagligen långt aflägsna dag, då vi hafva att förvänta en sådan genomförd lagstiftning, skjuta undan alla smärre reformer, äfven om de kunna genomföras utan att nödvändiggöra väsentliga förändringar i andra afseenden. Jag skall icke tillåta mig att i detta fall uttala något bestämdt omdöme, men att Riksdagen hittills haft en annan uppfattning är alldeles visst. Riksdagen skrifver ofta, efter min uppfattning alltför ofta, om mångt och mycket, som visst icke är synnerligen angeläget, om blott någon faktisk olägenhet blifvit påvisad. Ville Riksdagen ändra denna princip, skulle ingen se det hellre än jag. Men säkert är, att så har Riksdagen icke hittills uppfattat sin ställning.

Går jag härefter till den fråga, som nu föreligger, så vågar jag påstå, att här förefinnes ett verkligt behof af ändring i de nuvarande förhållandena. Det är visserligen sant, såsom den siste talaren sade, att dessa förhållanden kanske setts väl mycket i svart af justitieombudsmannen och motionären. Men detta kan icke sägas om lagutskottets motivering. Vi hafva erkänt, att förhållandena icke äro så dåliga, som det påståtts, men dock ansett, att en ändring är behöflig. Och att en ändring verkligen är behöflig, torde framgå deraf, att Kongl. Maj:t redan år 1886 framlade förslag om just de ändringar, som lagutskottet här ifrågasatt, och i viss mån ännu längre gående. Det är visserligen sant, såsom den näst föregående talaren sade, att i sammanhang dermed af Kongl. Maj:t föreslogs åtskilliga andra bestämmelser. Men dessa voro icke af den beskaffenhet, att deras frånvaro nu bör kunna hindra genomförandet af den nu ifrågasatta lilla ändringen. Det är vidare alldeles riktigt, såsom nämndes af båda talarne, att i flera andra länder finnas stadganden om en förundersökning, hvilken ordnande och ledande vanligen är öfverlemnadt åt en ransakningsdomare, som tager hand om den häktade och leder denna förundersökning, så att, när saken kommer till den verkliga domstolen, denna har ett fullständigt material för sin handläggning. Detta är ett synnerligen lyckligt förhållande, men jag tviflar på, att den dag är nära, då vi i Sverige kunna påräkna dylika bestämmelser. Jag tror, att vi måste taga hänsyn till förhållandena, sådana de för närvarande äro, och icke sådana de möjligen i en aflägsen framtid kunna gestalta sig. Det är för närvarande endast i ett fåtal af de större städerna, der det finnes poliskammare eller polismyndighet

Om åtgärder för påskyndande af häktade personers in-ställelse för domstol.
(Forts.)

med särskild utbildning, som en sådan förundersökning af värde kan påräknas, och i sådana fall har utskottet föreslagit, att en förundersökning skall ega rum, alldeles i öfverensstämmelse med Kongl. Maj:ts förslag år 1886. I de smärre städerna och på landet, der stadsfiskalen eller länsmanen skall taga hand om förundersökningen, är denna i allmänhet icke mycket att bygga på för domstolen. Det går här ej för sig att på grund af den förundersökning, som egt rum, »upp göra någon plan för ransakningen». Hela talet för öfrigt om sådana vidlyftiga rättegångar är icke mycket tillämpligt på våra förhållanden. Vi hafva i allmänhet icke sådana der stora invecklade brottmålsransakningar, som kräfva månaders utredning, utan flertalet äro rätt enkla fall, som domstolen reder upp rätt bra sjelf. Domstolarne hafva hittills i regeln fått reda sig utan någon egentlig förundersökning, och det har gått utan synnerlig svårighet. Nu är frågan den, huruvida för ett fåtal af större brottmål, som kunna kräfva en omsorgsfull och långvarig förundersökning, den stora mängden af tilltalade skall sitta längre i häkte, än som behöfves. Utskottet har trott, att man skulle kunna undanröja den olägenhet, som ligger i de långvariga häktningarne, genom minskning af den tid, som för så lång tid tillbaka som år 1734 bestämdes till tre veckor, och har der vid icke gått längre än till 14 dagar. Med de ändringar i kommunikations- och andra förhållanden, som sedan dess inträdt, kan steget icke sägas vara stort. Men det är dock icke alldeles oväsentligt för en person, om han får sitta häktad 8 dagar längre eller kortare. Nu sade den förste ärade talaren, att domstolarne skulle få hålla ransakning hvar fjortonde dag året om i stället för hittills hvar tredje vecka. Förhållandet är lyckligtvis icke sådant, utan i regeln komma ransakningarne mycket mera sällan, så att jag tror icke, att domstolarne skola få någon väsentligt ökad tunga genom att sätta ut ransakningen inom fjorton dagar i stället för inom tre veckor, och i städerna, der domstolarne äro permanenta, kan jag icke se någon olägenhet af att de skola hålla den första ransakningen inom fyra dagar. Kan målet afgöras första gången, så hafva både domarena och den häktade kommit från saken så lindrigt som möjligt. Och statsverket slipper underhålla den häktade någon längre tid, hvilken detalj ej heller är alldeles oväsentlig.

Om man nu icke vill hålla på den principen, att Riksdagen icke skall skriva i detaljfrågor, utan vänta, till dess ett lagstiftningsarbete i större omfång kan företagas, om man, säger jag, icke vill hålla på denna princip, utan fortfarande vill taga initiativ till behöfliga partiella förändringar, så tror jag, att den nu föreslagna skrifvelsen väl försvaret sin plats bland de skrivelser, Riksdagen såväl förr som i år beslutit.

Jag yrkar bifall till den föredragna punkten.

Herr Dickson: Herr Hasselrot har varit mycket tillmötesgående i sitt svar, och vi tyckas hafva närmat oss hvarandra. Jag kan dock icke underlåta att hysa något olika åsigtter med honom angående de undersökningar, som kunna verkställas af stadsfiskaler och länsmän.

Jag tror nemligen, att äfven dessa undersökningar kunna vara af ganska stor betydelse, och att sådana undersökningar måste ske för att insamla det bevismaterial, på grund af hvilket åklagaren skall afgöra, hvilka yrkanden han skall framställa, hvilka vittnen han skall åberopa m. m. Jag tror därför, att det är af ganska stor betydelse, att denna bevissamling sker, och jag tror icke, att det vore någon fördel, om domstolen skulle börja sina förhandlingar, innan en sådan förundersökning skett.

Om åtgärder för påskyndande af häktade personers inställelse för domstol.
(Forts.)

Det var ju ett lyckligt förhållande, att inom vissa domsagor ransakningar förekomma så sällan. Jag har gjort den erfarenheten, att man nästan ständigt har häktade på länshäktet, så att domaren får resa dit hvar tredje vecka och hålla ransakning. Skulle han nu hålla ransakning hvar fjortonde dag, blefve detta naturligtvis en ökad tunga för honom och kostnad för statsverket. Det får man ju underkasta sig, om det kan blifva någon verklig fördel deraf; men det är just det jag tror mig hafva visat, att förslaget icke skall medföra. Enligt 1886 års förslag hade Kongl. Maj:t tänkt sig en pröfning af häktningsåtgärdens behörighet redan innan domstolen fick saken om hand, och jag tror, att man skulle hafva löst frågan bättre och mera till allas fördel, om man sökt ordna den mera i öfverensstämmelse med 1886 års proposition. Men jag tror icke, att det nuvarande förslaget innebär någon förmån.

Jag yrkar fortfarande afslag.

Efter härmed slutad öfverläggning gjorde herr talmannen i enlighet med derunder förekomna yrkanden propositioner, först på bifall till hvad utskottet i nu föredragna punkt hemställt samt vidare på afslag derå, och förklarade, efter att hafva upprepat den förra propositionen, sig anse densamma vara med öfvervägande ja besvarad.

Votering begärdes, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en omröstningsproposition af följande lydelse:

Den, som bifaller hvad lagutskottet hemställt i punkten 1 af sitt utlåtande n:o 13, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslås utskottets hemställan.

Vid slutet af den häröfver anställda omröstning befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—48;

Nej—52.

Om lagför-
ändring i
syfte att tid,
hvarunder
tilltalad per-
son suttit
häktad, må
honom till-
godoräknas
vid utmätan-
de af straff.

Punkten 2.

Herr Unger: Såsom kammarens ledamöter väl litet hvar för-
märkt, har lagutskottet, under sin nuvarande högt ärade modern-
liberale ordförandes ledning, börjat något öfverflöda med förslag om
underdåniga skrivelser till Kongl. Maj:t. Vid sådant förhållande
och då utskottet synes numer icke hafva lust och mod att såsom förr
i lindan förqväfvva olämpliga förslag, torde det i desto högre grad
vara Riksdagens skyldighet att noga granska sådana skrivelselförslag,
innan de antagas, och med anledning häraf skall jag taga mig friheten
att mot det foreliggande förslaget framställa mina betänkligheter.

Jag måste beteckna detta förslag såsom olämpligt. Jag kan nem-
ligen icke anse det lämpligt att, såsom här skett, kombinera stadganden
från kriminalprocessen med straffrättsliga stadganden på sådant sätt, att,
när lagen tillämpas, såsom lagbuden om den kriminella processen före-
skrifva, detta skall föranleda dertill, att det straff, som enligt straff-
rätten bör följa på en brottslig handling, skall kunna helt eller delvis,
i form af qvittning, afräknas — att en straffminskning skall inträda
derför att staten tagit sig friheten att begagna den häktningsrätt, som
i processlagen är stadgad.

I promulgationslagen § 19 stadgas, att den som misstänkes för
grofve brott skall i häkte tagas; dock att misstanken, för att föranleda
häktning, skall vara på sannolika skäl grundad. Men om nu misst-
tanken om brottet varit på sannolika skäl grundad och därför lag-
lagen föranledt den brottsliges häktande, så anser jag olämpligt att i
lagen införa ett stadgande, hvarigenom den, hvilken häktats för sitt
brott, skall sedermera njuta lindring i det *straff*, som enligt lagen
bör följa å brottet, och att den tid, han suttit häktad, skall qvittas
mot det straff, han förskylt.

Nu kunde man åtminstone hafva väntat, att lagutskottet tänkt sig
för så mycket, att det gifvit bestämmelser om förfaringssättet äfven
för den händelse, att den, som häktats på sannolika skäl, af domstolen
förklaras icke kunna å saken fällas, men, såsom förslaget är affattadt, är
det blott den, som blir förvunnen till ansvar för det åtalade brottet,
hvilken får qvittningsvis tillgodoräkna sig den tid han suttit häktad,
under det att den, som icke sakfålles eller som blifver helt och
hållet frikänd, icke får någon revanche för häktningen. Jag talar
här naturligtvis blott om *laglig* häktning, icke om olaglig, ty häktas
någon olagligt, får, enligt redan gällande lag, den tjänsteman eller
myndighet, som verkställt häktningen, därför ansvara.

Här föreligger alltså uppenbar brist på konsekvens — om man
eljest kan tala om konsekvens af hugskott. Det är en afgjord
inkonsekvens detta, att den, som blir sakfäld, får ersättning för häkt-
ningstiden, men icke den, som blir frikänd.

Om detta förslag nu går igenom, kunna vi må hända, såsom en
följd deraf, till nästa riksdag motse ett förslag, deri det säges, att det
nog är godt och väl, att den, som suttit häktad, får revanche för häkt-
ningstiden, men enär det finnes äfven andra slag af frihetens förlust
än genom häktning, måste man väl vara betänkt på godtgörelse äfven
för sådana fall. En person kan ju t. ex. genom domstols beslut

blifva hemtad till rätten. Han kan bo 10—12 mil från tingsstället, och så kommer fjerdingmannen och hemtar honom och han varder så beröfvad sin frihet och får vidkännas både kostnader och besvär för resan, och då är det ju hårdt, att han icke får någon ersättning härför. Jag säger icke att det är gifvet, att förslag om sådan ersättning kommer att väckas, men äro vi en gång inne på det sluttande planet, veta vi icke hvar det kan stanna. — En karl sitter i fred och ro i sitt aflägsna hem uppe i skogen och har kanske när allt kommer omkring icke gjort något värre, än att han t. ex. å skarsnö ränt några mil på skidor efter en elg och dödat den, om ens det kan bevisas, och då är det ju för hårdt att varda lång väg hemtad till tinget, hvarför ej då bereda honom någon ersättning?

Om lagförändring i syfte att tid, hvarunder tilltalad person suttit häktad, må honom tillgodoräknas vid utmätande af straff.
(Forts.)

Allt nog, man ser att det här är fråga om ett af dessa lösryckta stadganden, som icke alls harmoniera med lagens sammanhang och anda i det hela, och särskildt framstår den inkonsequensen i förslaget, hvarom jag ännu en gång erinrar, att den häktade, hvilken af domstolen frikännes, icke skulle komma i åtnjutande af lindring för häktingen såsom den sakfælde. Lagutskottets ärade ordförande kommer väl att försvara sitt förslag med det omdöme, han nyss fälde, nemligen att den föreslagna skrifvelsen väl häfdar sin plats bland öfriga skrifvelseförslag, hvarom fråga blifvit väckt, och dervid får jag säga, att icke behöfver man ställa stora anspråk på ett skrifvelseförslag, för att det skall häfda sin plats bland dem, som på senare tider framkommit.

Jag yrkar afslag på utskottets förslag i denna nu föredragna punkt.

Herr Hasselrot: Den siste talaren höll sig mycket vid principer och konsekvenser. Jag vill också erkänna, att i rent principiellt hänseende kan det vara någon betänklighet vid att jemställa häkting och straff, som ju egentligen äro två olika saker och hafva helt olika ändamål. Men man får i detta fall icke så strängt hålla sig vid det principiella. Jag vill erinra, att i de moderna strafflagarne från senare tider har ett sådant afdrag i straffet med vissa modifikation medgifvits. Så i den stora tyska, så i den norska strafflagen. Man har funnit det praktiskt att under vissa förhållanden för häkting medgifva afdrag i det straff, som för sjelfva förbrytelsen förskylts, och ehuru jag icke påstår, att vår lag gifver direkt anledning till sådant förfarande, har det dock i ganska vidsträckt omfattning tillämpats af våra domstolar. Man har — och jag har gjort det sjelf såsom domare — i fall, då en person länge suttit häktad utan eget förvällande, förkortat det straff, som han eljest hade förskylt. Om nu praxis temligen allmänt går i den rigtningen, och det kan ej vara fråga om att bryta denna praxis, så undrar jag, om det ej vore klokt att genom lagstiftningen ordna och närmare bestämma domstolarnes befogenhet här vid lag, så att man finge detta förfarande jemnare och mera regelbundet. Nu finnes ingen bestämd regel, utan man förfar vid olika domstolar på olika sätt. Den siste talaren nämnde, att det som mest stötte honom vore den brist på konsekvens, som röjes i förslaget; ty om en person suttit länge häktad, får han afdrag i straffet, om han fälles, men får icke någon godtgörelse, om han frikännes.

Om lagförändring i syfte att tid, hvarunder tilltalad person suttit häktad, må honom tillgodoräknas vid utmätande af straff.

Jo, jag ber om ursäkt, om hans häktande varit olagligt, har han rätt till ersättning af allmänna medel. Har han sjelf varit vållande till häktningsens långvarighet, får han naturligen icke någon ersättning, men om så icke varit fallet, bör han få det. Jag skall taga ett exempel, som visar huru hårdt en person kan drabbas af häktning. Det var en sjöman, som åtalades, och det ansågs till en början att målet hörde under kammarrättens pröfning; detta fann högsta domstolen, dit saken gick, icke rätt, utan målet hänvisades till krigsrätt. Mannen satt hela tiden häktad, öfver ett halft år, och detta hufvudsakligen på grund af myndigheternas felaktiga uppfattning om rätt forum.

(Forts.)

Kan det vara annat än rätt, att denne man för detta oföfvällade lidande fått, såsom också skedde, minskning i straffet? Detta var blott ett exempel, ehuru ett mycket pregnant, men det finnes otaliga andra sådana. Jag tror, att det skulle vara mycket fördelaktigt för domstolarne, hvilka faktiskt redan tillämpa en sådan grundsats, om de kunde få en bestämmelse i lag, som reglerar ett förfarande, hvilket måste anses lämpligt och rättvist. Vill man icke göra några partiella ändringar i strafflagen, utan vänta till den stora straffrättsreformen en gång framdeles kan komma på dagordningen, då förstår jag att man säger nej, men vill man för mindre men dock angelägena reformer icke afvakta den stora reformen, då tror jag, i motsats till den förre talaren, detta förslag, kanske ännu mer än detta nyss afslagna, väl häfda sin plats bland de skrivelser, som kunna anses berättigade. Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Efter det öfverläggningen förklarats härmed slutad, gjorde herr talmannen i enlighet med derunder förekomna yrkanden propositioner, först på bifall till hvad utskottet i föreliggande punkt hemställt samt vidare på afslag derå, och förklarade sig finna den förra propositionen, hvilken förnyades, vara med öfvervägande ja besvarad.

Votering begärdes, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller hvad lagutskottet hemställt i punkten 2 af sitt utlåtande n:o 13, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslås utskottets hemställan.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—51;

Nej—46.

Vid förnyad föredragning af sammansatta stats- och bankoutsrottets den 23 och 24 i denna månad bordlagda memorial n:o 1, angående understöd till afidne arbetsförmannen C. F. Björklunds minderåriga barn, biföll kammaren hvad utskottet i detta memorial hemställt.

Föredrogs å nyo sammansatta stats- och bankoutsrottets den 23 och 24 innevarande månad bordlagda utlåtande n:o 2, i anledning af verkställd granskning af fullmäktiges i riksbanken och fullmäktiges i riksgäldskontoret åtgärder för utförande af det dem gemensamt lemnade uppdrag i fråga om uppförande å Helgeandsholmen af riksdags- och riksbankshus.

Om uppförande å Helgeandsholmen af riksdags- och riksbankshus.

Herr Lithander: Jag har naturligtvis icke det ringaste att erinra mot det sammansatta utskottets förslag att bevilja ansvarsfrihet för fullmäktige i riksbanken och riksgäldskontoret i afseende å riksbbyggnaderna å Helgeandsholmen, utan instämmer tvärtom med tacksamhet i detta förslag. Här kunde möjligen vara anledning att uttala ett beklagande af att byggnadsarbetet icke kunnat bedrivas med större skyndsamhet, än hittills låtit sig göra, men då jag är viss på att långsamheten haft sin naturliga förklaringsgrund, är derom ingenting att säga, om icke möjligen en önskan, att de följande åren måtte medföra en större hastighet i utförandet af detta uppdrag.

Jag har emellertid begärt ordet för att påpeka ett annat förhållande, som synts mig anmärkningsvärdt. Då 1888 års Riksdag lemnade åt fullmäktige i riksbanken och riksgäldskontoret i uppdrag att låta utföra byggnadsarbetena å Helgeandsholmen, var det naturligen ett Riksdagens förtroendeuppdrag, som följaktligen skulle vara alldeles utan pekuniär ersättning. Detta är riktigt, och det blef också så uppfattadt. Men meningen har naturligen icke varit, att någon inom fullmäktiges skulle åläggas att draga något tungt, mödosamt och tidsödande arbete. Fullmäktige hafva emellertid för utförande af det lemnade uppdraget funnit nödigt tillsätta en byggnadskomité. Denna komité har nu i många år arbetat och jag har hvarje år med förundran iakttagit, att detta arbete äfven varit alldeles olönadt. Jag har af helt naturliga skäl icke velat meddela mig med fullmäktige i detta afseende, ty frågan är ju af grannlaga natur. Men då jag på sätt och vis gifvit anledning till att fullmäktige erhållit detta uppdrag, och de gifvit byggnadskomitén ett arbete, som för hvarje dag blifver allt tyngre och drygare, kännes det för mig såsom ett behof att uttala, hurusom det icke förefaller mig rättvist att på detta sätt ålägga en del fullmäktige ett drygt arbete.

Jag har helt naturligt icke något förslag att göra. Men jag har icke kunnat underlåta att fästa uppmärksamheten vid detta förhållande. Ty om herrar fullmäktige redan förut hafva ett arbete för statens räkning, som upptager största delen af deras tid, är det bra hårdt, att några af dem skola åläggas ett ytterligare ansvarsfullt och allt annat än lätt arbete, som torde inkräkta på deras lediga tid mera än rimligt är. Det är mycket sannolikt, att herrar fullmäktige eller

Om uppförande å Helgeands-holmen af riksdags- och riksbanks-hus.

(Forts.)

byggnadskomiterade icke med nöje se, att det göres en sådan erinran som denna, men jag upprepar, att det enligt mitt förmenande är orättvist, att byggnadskomiténs mångåriga och magtpåliggande arbete icke blifvit på något sätt ersatt.

Herr Törneblad: Den föregående talaren framförde ett slags beklagande af att arbetet å uppförandet af byggnaderna å Helgeands-holmen icke försiggått så fort, som önskligt varit, under det han emellertid uttalade såsom sin åsigt, att det nog finnes giltiga grunder för detta förhållande. I detta afseende ber jag att få säga att ingen kan i högre grad än fullmäktige och komiterade beklaga dröjs-målet, men att det nog finnes åtskilliga grunder därför, bland andra den, att ett så vidt omfattande och svårt arbete som anbringandet af fasadstenar alltid måste inverka på den tid, som åtgår för en byggnads uppförande. Detta är en omständighet, som gjort sig gällande icke blott vid detta bygge utan äfven vid åtskilliga andra, och här i så mycket högre grad, som det varit förenadt med icke obetydliga svårigheter att anskaffa tillräckligt skolade stenarbetare. Deras anskaffande är visserligen entreprenörens sak, men förhållandet måste ju dock alltid tagas i betraktande.

Vidare hafva, som bekant, prisen å arbete och materialier på senare tid blifvit högst betydligt uppdrifna. Det är ju osäkert, om eller när de komma att sjunka, men man är icke särdeles böjd att ingå nya kontrakt, då det är fråga om ett sådant arbete, att en eller annan månads uppskof betyder mindre än möjligheten att få ett billigare pris. Dessutom är det icke utan, att det bland entreprenörers folk varit tillstymmelser till arbetsinställelse. — I betraktande kommer det också, att ett för starkt forcerande af byggnadsarbetet skulle ställa större anspråk på tillgången af arbetskrafter, än man under nuvarande förhållanden ansett nödigt och, kanske, tillrädligt.

Alla dessa omständigheter hafva inverkat på saken, och jag kan endast hoppas, att det skall gå fortare i framtiden. Emellertid antager jag, att Riksdagens ledamöter hellre se, att arbetet går långsamt och väl, än att det går mindre väl och fort. Huruvida arbetet nu går väl, är en annan sak. Ingen kan dock tyngre än komiterade och fullmäktige känna det ansvar, som här blifvit lagdt på deras skuldror, men om också detta ansvar kännes tungt och för hvarje dag växer, så är det ingen tung börda att bära detsamma utan aflöning, utan tvärtom ligger häri kanske en tröst.

Efter härmed slutad öfverläggning biföll kammaren hvad utskottet i förevarande utlåtande hemstält.

Herr talmannen yttrade, att han, efter öfverenskommelse med herr talmannen i Andra Kammaren, finge föreslå, att Första Kam-maren ville besluta att vid det sammanträde, onsdagen den 7 näst-instundande mars, som komme att hållas, företaga val af elektor

och suppleanter för utseende af fullmäktige i riksbanken och riksgäldskontoret jemte suppleanter.

Denna hemställan bifölls.

Föredrogos och hänvisades till statsutskottet de vid sammanträdet början aflemnade kongl. propositionerna.

Justerades tre protokollsutdrag för denna dag.

På framställning af herr talmannen beslöts, att de under dagen första gången bordlagda ärendena skulle sättas främst på föredragningslistan till nästa sammanträde.

Kammaren åtskildes kl. 12,39 e. m.

In fidem
A. v. *Krusenstjerna*.

Fredagen den 2 mars.

Kammaren sammanträdde kl. 2,30 e. m.

Justerades protokollet för den 23 nästlidne månad.

Anmäldes och bordlades Första Kammarens tillfälliga utskotts utlåtande n:o 1, i anledning af herr F. E. Petterssons motion angående skrifvelse till Konungen med begäran om föreskrifter i syfte att en del af de värnpligtiges dagaflöning må bevaras för deras framtida bästa.

Föredrogos, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran bevillningsutskottets den 28 sistlidne månad bordlagda betänkande n:o 9 äfvensom lagutskottets samma dag bordlagda utlåtanden n:is 17—19.

Herr vice talmannen erhöll på begäran ordet och yttrade: Med erinran, att kammaren beslutit, att utseende af elektoror för val af riksbanks- och riksgäldsfullmäktige skall ske nästa onsdag, får jag vördsamt hemställa, att antalet suppleanter för ifrågavarande elektoror måtte bestämmas till 10 i enlighet med hvad som varit förhållandet föregående år i samma ärende.

Detta förslag antogs.

På framställning af herr talmannen beslöts, att Första Kammarens tillfälliga utskotts utlåtande n:o 1 skulle sättas främst och de under dagen andra gången bordlagda ärendena sist å föredragningslistan till morgondagens sammanträde.

Kammaren åtskildes kl. 2,36 e. m.

In fidem
A. v. *Krusenstjerna.*
